

OBČINSKA UPRAVA

GLASILO „KMETSKE ŽUPANSKE ZVEZE“.

Izhaja vsakega 10. in 25. dne meseca, ter stane celoletno 6 kron, polletno pa 3 krone

Dopise je pošiljati uredništvu »Občinska Uprava« v Ljubljani. — Rokopisi se ne vračajo.

Odgovorni urednik:

Dr. Vladislav Pegan.

Naročnino in oglase sprejema upravništvo »Občinske Uprave« v Ljubljani

Cena oglasom je za dvostopno petitno vrsto 20 vinarjev, večkratno inseriranje po dogovoru.

Občine in pokopališča.

Odločba upravnega sodišča z dne 4. decembra 1908, št. 11.719.

V nekem konkretnem slučaju v sporu mestne občine Linc s sosednjo kmetško občino St. Peter je upravno sodišče razsodilo, da ima vpliv v zdravstveno-policijskih zadevah na pokopališče ona občina, v ktere okolišu se pokopališče nahaja, ne pa ona, za ktere prebivalstvo se bode rabilo pokopališče.

Okrajno glavarstvo v Lincu je dovolilo na prošnjo škofijskega ordinarijata, da se na škofijskem svetu v St. Petru (sosednji občini mesta Lince) zgradi pokopališče za katolike mestne občine Linc. Oblastvenega dovoljenja zato pa potrebuje škof le toliko, v kolikor je potreba, da odločuje občina St. Peter v lastnem delokrogu glede vseh pri zgradbi pokopališča vpoštev prihajajočih sanitarnih (zdravstvenih) vprašanj na podlagi zakona z dne 30. aprila 1870, drž. zak. št. 68, § 3, lit. d).

Občinski odbor v St. Petru je v seji sklenil, da se z zdravstvenega stališča izdá tako dovoljenje. — S stališča državnega nadzorstva okrajno glavarstvo ni imelo povoda staviti zapreke, ker je bila izključena vsaka nevarnost v zdravstvenem oziru bodisi za soseščino ali okolico, kakor tudi za glavno mesto Linc. Pa tudi vsi izvedenci, tako državni kakor občinski zastopniki so se izjavili v tem smislu.

Mestna občina Linc pa je zagovarjala svoje pravno naziranje, da ima glede pokopališča kakor glede dovoza pravico zahtevati, da se ji priznajo pravice in oblasti, ki spadajo po državnem sanitetnem zakonu (§ 1) občinam in političnim oblastvom prve instance. Hotela je doseči primeren vpliv na pokopališki in mrliški hišni red, in pa na pristojbinske tarife in službene predpise za

grobokope. Namestništvo in notranje ministerstvo sta odbila rekurz mestne občine Linc, ker je občini St. Peter in okrajnemu glavarstvu v Lincu (okolica) spadajoči sanitetno-policijski delokrog določen že v zakonu in zahteva za prenos tega delokroga v zakonu ni utemeljena.

Mestna občina linška je v svojem rekurzu na upravno sodišče obširno utemeljevala svojo zahtevo. Razlogi za nas niso posebno merodajni, ker hočemo priobčiti le bistveno važno razsodbo ob kratkem. Omenimo le, da je linški škof v protipritožbi vtemeljujoč navedel, da je pristojnost in bivališče umrlega pri sklicevanju na sanitetne zakone z ozirom na pokopališče popolnoma brezpomembno. Sanitetno varstvo se izvršuje zaradi živčih; to so pa le oni, ki bivajo v okolici. Napačna je torej trditev, da je pokopališče zdravstvena naprava za ono občino, ktere prebivalci bodo ondi pokopani, ampak pokopališče je v prvi vrsti sanitetna naprava za ono občino, v koje okolišu se nahaja. Nikake zakonite določbe pa ni, ki bi opravičevala izvrševanje sanitetno-oblastvene pravice kake druge občine kakor one, v ktere okraju se nahaja pokopališče.

Prenos oblastvenih pravic od ene občine na drugo pa je mogoč le potom zakonodaje, ne pa — kakor navaja pritožba — potom enostavne oblastvene odredbe.

Upravno sodišče je moralo pritožbo kot nevtemeljeno zavrnilo.

Po občinski zakonodaji je oblastveno delovanje vsake občine omejeno na lastno občinsko ozemlje, izvzemši slučaj, da se ustvari po zakonu dopustno in od oblastva dovoljeno združenje tveh ali več občin v svrhu skupnega opravljanja poslov.

Člen I. državnega občinskega zakona z dne 5. marca 1862, drž. zak. št. 18 določa načelo, da mora vsaka nepremičnina spadati v zvezo kake

krajevne občine. V izvrševanju tega načela je dognano, da se celo državno ozemlje deli v občine, tako da ima vsaka občina popolnoma določeno krajevno odmerjeno občinsko ozemlje.

Le znotraj mej tega občinskega ozemlja more občina razvijati oblastveno delovanje.

Kot splošni zakon pride tu v poštev državni sanitetni zakon z dne 30. aprila 1870, drž. zak. 68.

Pritožba pa se je sklicevala tudi na ministerko naredbo z dne 3. maja 1874, drž. zak. št. 56, tičečo se izdaje mrliških prehodnic, in sicer po krivici kot opora za stališče mestne občine linške. Po tej naredbi je namreč potrebno dovoljenje političnega oblastva za pokop le takrat, če se izvrši (pokop) na kakem drugem pokopališču kot na onem, ki spada h kraju smrti.

Samoobsebi se razume, da je uvodom navedena odločba upravnega sodišča veljavna za vse slučaje in vse občine, ne samo za ta slučaj, o katerem poročamo v tem članku.

Kompetenca sodišč v sporu med zakupnikom užitnine in prizadete občine.

Priobčujemo sledeči slučaj, kako je odločilo državno sodišče z odločbo z dne 24. oktobra 1908 št. 427 v sporu med zakupnikom užitnine in prizadetimi občinami oziroma deželnim odborom goriškim.

Šlo se je za predlog in odločitev glede nikalnega prepira zaradi pristojnosti med sodnimi ter upravnimi oblastmi.

Stavitelj predloga Kornelij vitez G. (po svojem odvetniku) je bil do 28. januarija 1905 v zadnji pravni posesti pobiranja občinskih užitninskih doklad in taks po občinah Villa Vicentina, Akvileja (Oglej) in Muscoli-Strassoldo na podlagi zakonito sklenjene zakupne pogodbe z dotičnimi občinskimi upravami.

Dne 28. januarija 1905 odredil je goriški deželni odbor sporazumno z županstvi navedenih občin, da se izroči e. kr. finančnim organom pobiranje teh občinskih davkov in taks v korist občin, in sicer brez vednosti in proti volji predlagatelja. Pobiranje in oddaja sta se tudi vršila od takrat nadalje, oziroma počenši z 10. svečanom — po teh organih, torej z motenjem predlagatelja v njegovi faktučni in pravni posesti. Predlagatelj je vložil vsled tega pri okrajnem sodišču v Červinjanu tri tožbe vsled motenja posesti proti deželnemu odboru in občinam. Sodišče II. in III. instance pa je izjavilo, da je civilno-pravno postopanje v tem slučaju izključeno. Ker so se sklicevale sodne odločbe na po upravnih zakonih kompetentna oblastva, vložil je predlagatelj enako

zahtevo kot popred v tožbi radi motenja posesti — sedaj na politična oblastva, vprvo na okrajno glavarstvo v Gradiški, pa je bil odbit v vseh instancah, in sicer po ministerski odločbi vsled tega, ker stranke nimajo pravice, da se izvršuje državna nadzorstvena pravica nasproti občinam v konkretnih slučajih. Predlagatelj torej smatra, da je dan nikalni prepir zaradi pristojnosti (kompetence) ter prosi odločitve.

Pri javni ustmeni obravnavi, ki se je vršila pri e. kr. državnem sodišču dne 24. oktobra 1908, se je skliceval zastopnik predloga na odločbo državnega sodišča z dne 28. junija 1907 v nekem sličnem slučaju.

Takrat je državno sodišče odločilo, da je zakupna pogodba, tičeča se pobiranja občinskih naklad na užitnino, pogodba zasebno-pravnega značaja in da spada tožba zaradi motenja posesti te zakupne pravice v kompetenco rednih sodišč. S tem je bila tudi priznana možnost take pravne posesti.

Zastopnika notranjega ministerstva kakor tudi deželnega odbora sta oporekala, da bi bil v tem slučaju prepir zaradi pristojnosti.

Pač pa se je izjavil prvi, da bi bila kompetentna sodišča, če bi bil vendarle priznan konflikt zaradi pristojnosti.

Zastopnik deželnega odbora pa se je za ta slučaj protivil sodni kompetenci, češ, da se gre v tem slučaju za eminentno upravno vprašanje; prizna naj se torej pristojnost avtonomni, in če že to ne, pa vsaj državni upravni oblasti.

C. kr. državno sodišče pa je razsodilo:

Da odločujejo glede pravice predlagatelja Kornelija viteza G. proti deželnemu odboru v Gorici in proti občinam Villa Vicentina, Akvileja in Muscoli-Strassoldo za varstvo in obnovo pravne posesti pobiranja občinskih užitninskih naklad po imenovanih občinah so pristojna redna sodišča.

To odločbo je državno sodišče obširneje utemeljevalo, kar pa za nas ni bistvenega pomena, ampak se omejimo le na to, da priobčimo vsebinsko odločbo same.

Glasovanje s pooblastilom proti naročilu se ne smatra kot popačba volitve.

Kasacijsko sodišče je v zadevi glasovanja pri občinskih volitvah v neki tirolski občini izdalo pod števil. Kr. VII. 35/8 z dne 17. julija 1908 zanimivo odločbo, o kateri spregovorimo v sledečem sestavku.

Franc L. je bil obtožen pregreška volilne popačbe (Wahlfälschung) po § 7., št. 3 zakona z dne

26. januarja 1907, drž. zak. št. 18, ker je povodom občinskih volitev na podlagi pooblastila, na katerem je ponaredil podpis svojega brata Valerija, oddal glas za kandidata, ki bratu ni ugajal in je na ta način brez bratovega dovoljenja izvrševal le-temu pristoječo volilno pravico. Okrožno sodišče v Roveretu kot sodni dvor prve instance, je smatralo kot dokazano, da je obtoženec sam pristavil ime svojega brata na pooblastilo, ktero je rabil pri volitvi, dognalo pa je tudi, da se je to zgodilo s privoljenjem bratovim. Vsled tega je (sodišče namreč) z razsodbo z dne 27. aprila 1908 obtoženca obtožbe oprostilo, ker je uvaževalo, da se je podpis na pooblastilu, četudi je bilo to objektivno ponarejeno, vendarle pristavil z voljo onega, ki je bil za podpis upravičen. Tudi se je skliceval sodni dvor na § 7. občinskega volilnega reda za Tirolsko,^{*)} po katerem imajo solastniki enega davku podvrženega posestva le en glas, ki naj se odda po enem pooblaščenecu izmed njihove srede, ali pa po kakem drugem pooblaščenecu. Nikakor pa se ne tiče veljavnosti pooblastila okolnost, da je obtoženec oddal glas za drugega kandidata, kakor je bil to bratov namen in kakor sta se bila popred dogovorila. Pa tudi se ne more omejiti v izvrševanju volilne pravice, kdor je bil pooblaščen, da volitev vrši.

Ničnostna pritožba državnega pravdnštva je pobijala sodbo tako v formalni (§ 281., št. 5 k. p. r.) kakor tudi v materialni smeri (§ 281., št. 9 a kaz. pravd. reda). V zadnjem oziru je državno pravdnštvo zlasti uveljavljalo sledeče:

Obtoženi je rabil ponarejeno pooblastilo v svrhu izvrševanja volilne pravice; zlasti je s tem, da je oddal svoj glas za kandidata, ki bratu ni ugajal, izvrševal tujo volilno pravico proti volji upravičenega in vzbudil zmoto (dvom) glede lastne volilne upravičenosti.

Kasacijsko sodišče je z odločbo, ki smo jo navedli uvodoma, zavrglo ničnostno pritožbo.

V razlogih je izrečeno:

Ničnostna pritožba državnega pravdnštva je nevtemeljena.

Od tega (namreč državnega pravdnštva) po § 281., št. 5 kaz. pr. reda grajanega protislovja v razsodbi ni. Sodišče je namreč na eni strani dognalo, da je obtoženi podpisal volilno pooblastilo na podlagi molčečega dovoljenja bratovega z njegovim imenom, na drugi strani pa, da je oddal svoj glas kandidatu, kteremu bi brat ne bil dal svojega glasu.

To dvoje dejstev lahko obstoji logično drug poleg drugega. Izgotavljanje ali pa odobrenje pooblastila je čin za-se: Vprašanje, če je oddal obtoženec svoj glas v smislu naloga, danega mu od pooblastitelja, je od prvega (namreč čina) bistveno

^{*)} Enako določilo ima tudi § 7. kranjskega volilnega reda. Op. pis.

različen. Prekoračenje pooblastila, ali pa da se ni držal od pooblastitelja dobljenega naloga, nima ničesar opraviti z veljavnostjo pooblastila.

Če se to upošteva — se vidi, da še ni dan ničnostni vzrok § 281., 9 a civ. pr. reda. — Da bi bil obtoženi pokazal ponarejeno pooblastilo, se ne dá trditi, kakor hitro dožene sodišče, da se je strinjalo pooblastilo, ktero je obtoženec oskrbel s podpisom imena svojega brata Valerija, z voljo slednjega. — Vsled tega tudi ni izvrševal tuje volilne pravice proti volji upravičenca, ravnotako pa tudi ne izzval zmote glede lastne volilne pravice.

Kar je obtoženec storil, je v prvi vrsti edinele brez posebnega dovoljenja bratovega, na podlagi splošnega — od njega dobljenega pooblastila izvršen podpis pooblastila z bratovim imenom.

To dejstvo pa se mora vzeti na podlagi sodno dognanih poizvedb tako, kakor bi bil pooblastitelj v resnici podpisal pooblastilo. Razven tega je obtoženec — kar bi bil sicer lahko storil tudi v slučaju, če bi bilo izgotovljeno formalno povsem pravilno pooblastilo, proti kteremu bi se ne moglo ugovarjati — glasoval za kandidata, kterega ni nameraval voliti brat.

V tem je mogoče, kakor že omenjeno, prekoračenje pooblastila, to prekoračenje pa ni postavljeno pod kazensko sankcijo, brez vsakega ozira na upoštevanje, da je obtoženec obenem tudi solastnik davku podvrženega posestva, čegar last že opravičuje glasovanje.

Če končno graja ničnostna pritožba, da se je na v predpreiskavi podano izpovedbo obtoženčevo in na njegovo izjavo napram orožnikom v razmerju k njegovi izpovedbi pri glavni razpravi polagalo premalo važnosti, mora se zavriniti, da se ti pomisleki, v kolikor ne vsebujejo samo izpodbijanja sodnikovega prepričanja, vsekakor ne morejo uveljavljati po vodilu § 281., št. 9 a kaz. pravd. reda.

Ničnostna pritožba se je torej morala zavreči.

Vprašanja in odgovori.

168. Županstvo G. na Notr.

Vprašanje:

Nek tukajšnji gostilničar si je nabavil godbeni avtomat, ob kateri godbi vedno brez vsake licence plešejo. — Ali se lahko gostilničarju zabrani na ta avtomat igrati ali se ga vsaj prisiliti, da plača licenco in koliko? — Kako je postopati?

Odgovor:

Zabraniti mu igranja na avtomat sicer ne morete, pač ga pa lahko prisilite, da plača plesne licence na ta način, kakor pri drugih prireditvah z godci. Le takse za godce mu ni treba plačati. Če ni drugače prisilite ga lahko z globami. Če ne plača, obrnite se na okr. glavarstvo, da izvede politično eksekucijo.

169. Županstvo G. na Notr.

Vprašanje:

Nek posestnik je na javni stezi napravil takozvano motovilo, mimo kterege pač lahko gredo posamezne osebe. ne more pa iti procesija, ki je ondod hodila popred vsako leto. —

Ali se posestnika lahko prisili, da to motovilo odstrani in kdo naj proti njemu postopa?

V kolikem času se zadobi lastninska (?) pravica?

Odgovor:

Če je steza javna, kakor pravite, potem dotičnik nima pravice zapirati je, če se je rabila kot javna pot že 30 let.

V tem slučaju se namreč dobi pravica služnosti (servitutna pravica), ne »lastninska« pravica. — Prostor mora biti v smislu § 495. občega državlanskega zakonika potrebeni vporabi in krajevnim razmeram primeren. Če je že pridobljena služnostna pravica, zlasti če je hodila ondi procesija že 30 let, a je lastnik tisto stezo sedaj zaprl, ne bo preostalo drugega, kot obrniti se za odločitev na okrajno sodišče.

170. Trž. — obč. urad Lj. (Št.)

Vprašanje:

V kakšni obliki je napraviti prošnjo za sodne uradne dneve, ki naj bi se pri nas ustanovili in kam naj se naslovi prošnja?

Odgovor:

V prvi vrsti naj sklene to občinski odbor sklicujoč se na potrebo sodnih uradnih dni z ozirom na število prebivalstva in oddaljenost od sedeža sodišča.

Prošnjo s potrebno utemeljitvijo in z dokazili pošljite potem predsedstvu c. kr. nadsodišča v Gradcu. Priporoča se deputacija, obstoječa iz župana in dveh svetovalcev, ki naj bi prošnjo osebno vložila.

171. Županstvo T. (Gor.)

Vprašanje:

Jeli opravičeno c. kr. okrajno glavarstvo uradni dopis županstva na glavarstvo izdati oziroma odstopiti odvetniku v svrhu morebitne tožbe proti županu (županstvu)? — Ali ima odvetnik pravico zahtevati od glavarstva uradni županski dopis in na kateri zakoniti podlagi?

Odgovor:

V tem oziru ni nobenega zakona, torej tudi ne takega, ki bi okrajnemu glavarstvu zabranjeval izročati odvetniku tozadevne spise.

Okrajno glavarstvo lahko po svoji previdnosti ali izroči spis, ali pa tudi ne.

172. Brez naslova:

Vprašanje:

Imam hišo in hlev, oddaljena okrog 150 korakov od velikega gradu. Pri hiši moram imeti mačke, ker mi drugače podgane napravijo veliko škodo. Grajski lovec mi je ustrelil že dve mački, češ da sta preganjali ptiče; sedaj mi je izginila že tretja. Ali ima grajski lovec pravico streljati moje mačke in po kateri postavi? — Kako se glasi postava za Štajersko? — Kako daleč sme iti maček od hiše?

Odgovor:

V lovskem zakonu za Štajersko ne najdemo nikake posebne določbe, ki bi se tikala posebej mačkov. Pse smejo postreliti lovci lovskega imejitelja v smislu točke 13 razpisa namestništva v Gradcu z dne 28. januarja 1853, dež. zak. za Štaj. II. št. 28. Točka 19 tega razpisa pa se tiče varstva ptičev. — Skoro gotovo se bode Vaš slučaj subsumiral pod teh dvoje določil.

Sicer pa je v tem slučaju najboljšje, da se obrnete na okrajno glavarstvo kot kompetentno oblastvo.

172. Županstvo T. na Dol.

Vprašanje:

Kam naj se vloži pritožila radi brezplačnega pobiranja bolniških doneskov za okrajno bolniško blagajno?

Nadalje se naproša uredništvo, naj bi se v tem listu objavila postava zakona od 3. decembra 1868, dež. zak. št. 17, ki nam daje pravico zahtevati pristojbino za pobiranje takih doneskov. — Vpraša se, v kaki visokosti naj bi se pristojbina zahtevala, recimo 1% od izterjanih zneskov?

Županstvo je mnenja, naj bi vsa županstva vložila slične pritožbe. — Kdo dobi pristojbino, občinski tajnik ali občinska blagajna?

Odgovor:

Vaše mnenje je popolnoma napačno. — Glasom § 73. zakona od 30. marca 1888, drž. zak. št. 33 (o bolniškem zavarovanju) so občine dolžne na zahtevo političnih oblastev sodelovati pri izvedbi tega zakona. — Županstvo se vsled tega sploh ne more pritožiti.

Ravnotako pa ne more občina v smislu zakona z dne 3. decembra 1868, dež. zak. št. 17 za tako zakonito določeno sodelovanje pri bolniških blagajnah pobirati kake takse, ker jih navedeni deželni zakon tudi ne navaja. — Priobčevati ta zakon v »Občinski Upravi« se nam zdi nepotrebno, ker se itak nahaja v prvem zvezku Pfeiferjeve zbirke deželnih zakonov (6. natis iz leta 1909 na strani 66 in dalje).

Občinski tajnik sploh nima v nobenem slučaju pravice, da bi pobiral takse v svojo korist. Kako morete priti na to misel?

173. Predstojništvo občine Ž.

Vprašanje:

Hiralnica Sv. A. P. na M. pri I. zahteva za tam umrle občinske ubožce po 40 in 38 kron pogrebnih stroškov. Ali sme dotično vodstvo toliko zahtevati za pogreb, ker so duhovniki dolžni ubožce brezplačno pokopovati? — Za doma umrle ubožce plača županstvo navadno le 20 kron pogrebnih stroškov?

Odgovor:

Da bi bili duhovniki dolžni ubožce brezplačno pokopovati, tega ne določa zakon. Pač pa se je to prakticalo kot star običaj in sicer prostovoljno, ker se je duhovščina postavila na stališče: »kjer ničesar ni — tudi cesar pravico zgubi«. Sicer je pa štolnina za pokop malenkostna. — V vašem slučaju bode v dotičnem znesku obsežna gotovo kaka preskrbnina, ne le pogreb sam. V tem oziru pa vam mi ne moremo dati pojasnila, ampak le dotični zavod sam. — Zahtevajte podroben račun.

174. Županstvo D.

Vprašanje:

Ali ima župan sam pravico, izdajati npravstvena spričevala (o zadržanju), ali mora vprašati občinski odbor?

Odgovor:

Neka naredba notranjega ministerstva z dne 4. svečana 1872, št. 665 pravi: »Izdajanje županskih uradnih spričeval o glasu in npravstvenih spričeval ne spada v delokrog občinskega odbora, ampak je izključeno le stvar župana«.

175. Mestno županstvo Č.

Vprašanje:

Ali se sme vinotoč pod vejo (Buschenschank) držati in vino točiti v tuji hiši in kleti? — Dotični posestnik ima svoj vinograd oddaljen od tu eno uro.

O d g o v o r:

Zakon ne določa, da bi se moralo točiti vino le v lastnih prostorih, ampak le, da toči dotični v resnici s a m o l a s t n i p r i d e l e k i n l e v o n i m n o ž i n i, kakor ga je prijavil okrajnemu glavarstvu. Kaznjivo pa je, če toči tuje (kupljeno) blago.

176. Ž u p a n s t v o B L.

V p r a š a n j e:

Mi vodimo vezano knjigo za zapisnike sej občinskega odbora. — Če zahteva kako oblastvo zapisnik v vpogled, ali naj pošljemo celo knjigo, ali zadostuje prepis? Zapisnik v knjigi podpišejo navadno vsi navzoči odborniki, ali naj podpišejo ravnosti tudi prepis?

O d g o v o r:

Če dotično oblastvo izrecno zahteva izvirni zapisnik, pošljite vezano knjigo, sicer pa zadostuje poverjen prepis.

Seveda lahko podpišejo tudi prepis vsi takrat navzoči odborniki, če se vam ne gre za trud; potrebno pa to ni.

177. P o d j e t n i k v B

V p r a š a n j e:

Prosim nameravam, da dobim pravico za izvrševanje stavbnega podjetja. — Ali morem prevzeti v tem slučaju vsa dela, ki se morajo izvršiti pri stavbi? — Kam naj se naslovi prošnja?

O d g o v o r:

Stavbno podjetje je med proste obrti spadajoča obrt. Priglasiti jo more vsak. Dotičnik pa mora seveda dati vsa stavbna dela izvrševati po v t o o p r a v i č e n i h o b r t n i k i h. Če ste torej sami tesar, morete sami izvrševati le tesarska dela. — Zidarsko delo mora izvršiti le zidarski mojster i. t. d. Oddajati pa smete dela sami in tudi sami izdelati načrte. Te pa mora vendarle podpisati kak stavbni mojster. Na okrajno glavarstvo pa vložite kratko vlogo: »Prijavljam tem potom prosto obrt kor stavbni podjetnik.«

178. V č. g. I. N. ž u p. v D r.

V p r a š a n j e:

Na kor naše župne cerkve hodijo fantje in počenjajo razne nerodnosti med službo božjo. Župnikovo svarilo in da jih goni proč, nič ne pomaga. Župan si tudi ne upa kaj ukreniti, ker se jih boji, da bi mu ne napravili kake škode, kakor se je zgodilo to lansko leto župniku, ker jih je kregal. Ne ve se pa natanko, kdo je to storil, torej se tudi ne more navesti sodnji imen. — Ali je še kako sredstvo, da se prepreči to pohujšanje v cerkvi.

O d g o v o r:

Na neko slično vprašanje smo že odgovorili v št. 8 »Občinske Uprave«, vprašanja in odgovori št. 66.

Če Vas kot gospodarja in oskrbnika cerkve fantje ne ubogajo, privzemite še oba cerkvena ključarja, da jim skupno prepoveste vsako nerodnost na cerkvenem koru. Če še ne ubogajo, prepovejte jim enostavno, zahajati na kor. Ako pa tudi ta prepoved ne izda, potem Vam ne preostaja drugega, da kor zaprete. Če bi fantje potem siloma vlomili, naznanite jih sodišču oziroma državnemu pravdnstvu. — Morda bi Vam za enkrat kazalo, obrniti se za pomoč na okrajno glavarstvo.

179. V č. g. I. N. ž u p. v D r.

V p r a š a n j e:

Pred tedni je hodil po naši župnji agent zavarovalnice »Donau« in ljudi nagovarjal, naj se le pri nji zavarujejo, češ ker je »cesarska« zavarovalnica (?) in zato bolj varna kot druge. Kazal je tablice z napisom: C. kr. priv. zavarovalna družba »Donav« s cesarskim orlom. Na ta

način je res dobil več posestnikov, ker so se res le zato zavarovali pri »Donavi«, češ da je »cesarska«. — Prosim pojasnila: Zakaj ima omenjena zavarovalnica napis »c. kr. priv.« — in cesarskega orla? Ali se dá res taka stvar kupiti — in ali ima taka družba kake posebne prednosti?

O d g o v o r:

Posamezne zavarovalnice so v prejšnjih časih dobile od ministerstva dovoljenje, da se smejo nazivati »c. kr. priv.«, kakor dobi tudi še danes kak tovarnar, založnik i. t. d. še vedno lahko ničesar pomenljiv naslov »k. k. Hoflieferant, ces. kr. dvorni založnik«. — Samoobsebi umevno je, da taka zavarovalnica nima p r a v n o b e n i h p r e d n o s t i p r e d d r u g i m i; seveda tudi ni »cesarska«. — To trditi je le bedastoča in slepilo z a n e v e d n e l j u d i. — Žal, da se takim zlorabam ne dá drugače priti v okom, kakor da se ljudi primerno počuje, vsiljivim agentom pa na primeren način pokaže pot skozi vrata. — Edino prednost ima »Graška vzajemna zavarovalnica« v tem, da lahko s politično eksekucijo izterja zavarovalne premije, sicer pa sedanji zakon ne priznava nobeni zavarovalnici kake prednosti.

180. O b č i n s k i u r a d B. B.

V p r a š a n j e:

Nekteri posestniki-gostilničarji se protivijo donesti dokaz, da so nabrali zaukazano mero hroščev. Nalog županstva oziroma deželnega odbora je bil večkrat objavljen pred farno cerkvijo. — Prosimo pojasnila, koliko jih sme županstvo kaznovati?

O d g o v o r:

Kaznjivi so dotični le v tem slučaju, če so se vkljub ukazom sploh upirali hrošče nabirati. Po našem mnenju bi se pa šlo predaleč — ukazati, koliko mer ali posod bi bil moral kdo nabirati hroščev, če jih je sicer nabiral ali pokončeval. To morate uvaževati, predno izrečete kazen (globo), katero določata §§ 5. in 6. deželne postave z dne 17. junija 1870, dež. zak. št. 21. (Poglejte ta zakon v Jož. Pfeiferjevi ročni izdaji zakonov in ukazov za vojvodino Kranjsko, 2. zvezek).

Kaznovati pa ima pravico po § 58. občinskega reda le župan obenem z dvema občinskima svetovalcema (obč. kazenski senat), nikdar pa n e ž u p a n s t v o.

181. M e s t n o ž u p a n s t v o Č.

V p r a š a n j e:

V tukajšnji občini zadržuje se neka T. K. iz občine M. že več let. Imela je nezakonskega otroka z nekom, ki je vzel v zakon drugo, med kterima dela sedaj prepir. Ona je služkinja, noče pa iti služiti, ampak se preživlja le z alimentacijo, kvečjemu opravlja mala dela, kot perilo i. t. d. — Županstvo ji je ukazalo na podlagi § 10. obč. reda, da mora zapustiti občino. Kakor hitro pa je dobila v roke odlok, šla je v službo k nekemu uradniku. Ta pa jo je sprejel brez poselske knjižice in ne da bi jo bil prijavil pri županstvu. Knjižica se hrani v občinski pisarni. Ali sme T. K. tukaj ostati v službi? — Ali se mora uradniku izročiti poselska knjižica? Ali se še vedno lahko ukaže T. K., da mora zapustiti občino? — Temu se protivi ona le zato, ker hoče tu doseči domovinstvo, županstvo pa se brani, ker ima ona že tri nezakonske otroke.

O d g o v o r:

Dokler dotična oseba živi tako, da ne daje javnega pohujšanja, je ne bode mogli iztirati iz občine, zlasti ne, ker sami priznavate, da se sama preživlja in ne potrebuje javne miloščine. — Tudi poselsko knjižico bode morali izročiti. Če ni bila pravilno zglášena, postopajte po dotičnih policijskih predpisih in določilih poselskega reda. — Če je dotična oseba v službi, sploh nimate povoda za izgon, kakor tudi se ne bode mogli upirati priznanju domovinstva, če bodo izpolnjeni vsi zakoniti pogoji.

182. Ž u p a n s t v o v P.

V p r a š a n j e :

V tukajšnji občini je bila navada, da je vsako prodajo, ki jo je dal javno oklicati prodajalec, oklical občinski sluga. Bivši občinski sluga, ki je bil odslovljen, pa sedaj še vedno nabira javne oklice in jih izvršuje proti plačilu. — Ali sme vsak na javnem prostoru javno oklicovati za kupčijo ali kake druge reči v občini?

O d g o v o r :

Z ozirom na točko 13, § 28. občinskega reda, po kateri spada v področje selske občine dražbenim potom prodajati premičnine in na enak način dajati v zakup nepremičnine, je brezdvomno, da sme le županstvo po svojih uslužbencih razglašati dotične oklice. Vsakemu drugemu, izvzemši politične organe, prepoveste lahko javno razglašanje na javnih krajih. Lahko javite zadevo tudi okrajnemu glavarstvu, ki bo že potrebno ukrenilo.

183. Ž u p a n s t v o v P.

V p r a š a n j e :

V tukajšnji občini ima gostilničar hleve za prešiče, kamor jih prodajalci zapirajo po razprodaji. Županstvu pa daje v oskrbo živinske potne liste, ki jih mora župan dobro shraniti za slučaj kake bolezni. Župan ne dobi za to niti vinarja plačila. — Ali je županstvo dolžno prevzeti odgovornost, če se pripeti, da se živinski potni listi na kak način izgube?

O d g o v o r :

Občinski red nima nikakega takega določila, na katero bi se lahko nanašal Vaš slučaj. Gre se tu najbrž za kako starejšo navado in nič drugega. Shranjevanje živinske potne liste vendar ni stvar župana, ampak imeti jih mora prodajalec oziroma kupec. Če pa župan — četudi prostovoljno — prevzame kako stvar, da nanjo pazi, je tudi zanj odgovoren.

184. P o s e s t n i k A. G. v Z.

V p r a š a n j e :

Pri nas namerava županstvo občinsko cesto razdeliti na celo občino, ki ima tri vasi; ena izmed teh je davčna občina sama zase. Nekteri posestniki zahtevajo, da se cesta razdeli med posamezne vasi, da ne bo združena. — Kako naj se cesta deli, ali tudi na obrtnike, ker se ti upirajo?

O d g o v o r :

Vaše vprašanje v prvi vrsti ni dovolj razumljivo. Mislimo, da ste hoteli vprašati tako, kakor smo mi stavili vprašanje. — Zato Vam moremo odgovoriti v splošnem le toliko, da po § 28. zakona o javnih cestah in potih sklepa in odločuje v občinskih cestnih zadevah le občinski odbor. Ta lahko določi, da se v svrhu vzdrževanja razdeli občinska cesta med posamezne vasi. Sklep se mora razglasiti; če kdo ugovarja, rzsodi deželni odbor; ravnatoko pa tudi, če sklene občinski odbor (ne županstvo!) razdelitev na celo občino. — Gotovo pa je vsak dolžan prispevati za vzdrževanje, kdor rabi občinsko cesto.

185. P o s e s t n i k A. G. v Z.

V p r a š a n j e :

Pri nas je podružnica, pa se je veliki altar nekaj podrl, tako da smo primorani napraviti novega. Načrt kaže, da bo stal okrog 5000 K. Imamo tudi svojega duhovnika. — Za pokritje stroškov zahtevajo nekteri posestniki, da se to naloži na direktni davek, drugi na grunte. Kako naj se ta znesek dobi ali izterja?

O d g o v o r :

Po § 11. zakona o cerkvenih stavbah se pokrivajo taki troški v prvi vrsti z nabiranjem prostovoljnih doneskov, sicer pa kakor druge občinske potrebe, po odločbah ob-

činske postave, če torej treba, po razdelitvi v celi cerkveni okolici na podlagi neposrednih (direktnih) davkov. — Cerkevno predstojništvo naj uvede nabiranje prispevkov; če ne bo zadosti pokritja, pa stopi v dogovor z občinskim odborom. — Kako mora cerkveno predstojništvo postopati v slednjem slučaju, mu je itak znano, da se izvede obravnava sporazumno z knezoškofijskim ordinarijatom po okrajnem glavarstvu.

Gospodarstvo.

Naša živinoreja. Po deželi se je začelo prav živahno gibanje za zboljšanje živinoreje, posebno govedoreje. Odkar je začel tudi deželni odbor podpirati živinorejo, se pozna že precejšen napredek. Posebno se je začelo zboljšanje živinoreje združnim potom. Da je to edina in prava pot, nam kažejo druge napredne dežele. V Švici je skoraj vsaki kmet, ki se bavi z živinorejo, v živinorejski zadrugi. Pri nas so še take zadruge bolj važne, ker imamo male posestnike. En sam si ne more rediti lepega plemenjaka, ker mu ni mogoče večkrat imeti pašo za mlado živino in ker mu nedostaje znanja sploh za zboljšanje živinoreje. To se pa lahko zgodi združnim potom. Živino moramo izrejevati na ta način, da nam bo dala več vžitka, da nam bo donašala več dobička. Mi krmimo večkrat predrago, živali krme ne izplačajo, kar je tem bolj občutno, čim dražja je krma. Dobiček od živine je večkrat premajhen. To se da popraviti z umno rejo, da zbiramo boljši živali za pleme, da krmo pravilno sestavimo, da vpeljemo poskušno molžo. Ona krava, ki daje največ mleka in najbolj mastno, bo tudi krmo bolje izplačala. Reja mlade živine je pri nas večinoma napačna in že v zgodnji mladosti se živali pokvarijo. Zelo važen je skupni nakup in prodaja plemenske živine. Vse to se da zboljšati potom živinorejskih zadrug. Naše kmetsko ljudstvo je danes v združništvu že toliko izobraženo, da samo sprevidi, da je to edina pot v zboljšanju živinoreje. Živinoreja je pa prva in najpoglavitejša stroka v deželi, katera daje našemu kmetu v vseh delih dežele največje in najbolj gotove dohodke. Nad živino ne pride lahko kriza, kakor nad vino ali druge pridelke. Kjer je živinoreja razvita, tam postaja tudi zemlja rodovitnejša, ker se polje in travniki bolje gnojijo. Tudi za vinorodne kraje je živinoreja zelo važna, ker trta potrebuje veliko gnoja. Umetni gnoj pa hlevskega nikdar ne more popolnoma nadomestiti. Nadalje je umetni gnoj precej drag in veliko tisoč kron gre vsako leto zanj iz dežele, katere bi ostale doma, ako bi se živinorejo bolje gojilo. Po vseh delih dežele, kjer so kmetovalci za napredek, naj se prične s snovanjem živinorejskih zadrug. Snovanje živinorejskih zadrug zelo podpira deželni odbor kranjski in daje on kakor tudi država primerne podpore.

Seveda morajo posestniki sami tudi pridno delovati. Zelo zanimivo se je začela razvijati živinorejska zadruga v Selcih, ki ima danes osem zadrugnih bikov, zadrugne mrjasee, skupno pašo na planini, nalašč nastavljena živinorejska inštruktorja, ki zadrugnike uči, umno rejo, molžo, oskrbuje pašo, skrbi za prodajo i. t. d. Dosedaj imamo živinorejske zadrugne v Selcih, Šmartnu pri Kranju, Sori, Predosljah, Cerkljah, Kamniku, Gorjah, Dolškem, Horjulu, Borovnici, Ilirski Bistrici, Št. Rupertu, Igu, več se jih pa še snuje. Nekatere od teh že prav živahno delujejo, nekatere se še pripravljajo. Omeniti je treba, da traja več časa predno se pri zadrugi znatno pozna zboljšanje živine, zato je treba potrpljenja in neutrudljivega dela. Dežela in država pa naj saj nekaj let, da si opomorejo te zadrugne, znatno podpirata zadrugne, saj je v tem najboljše naložen denar. Ko se bode enkrat več lepe živine doma zaredilo, potem bo lahko šlo. Sedaj se pa mora lepa plemenska živina za začetek, krave in biki, zunaj dežele kupiti. In lepa živina je zelo draga. Z znatno podporo države in dežele in s pridnim delom živinorejcev se bode naša živinoreja v kratkem času močno povzdignila.

Jugoslovanska zadrugna organizacija. — Pretekli mesec je imela »Zadrugna zveza« v Ljubljani svojo redno letno skupščino. Zanimalo bo marsikaterrega našega naročnika, ki ni bral drugih poročil, kak napredek je imela »Z. Zveza« v preteklem letu. — Vseh zadrug, ki jih je nadzirala in družila, je bilo 516 in sicer: 67 v Dalmaciji, 10 na Goriškem, 82 v Istri, 5 na Koroškem, 262 na Kranjskem, 80 na Štajerskem in 10 v Trstu. Med njimi je 382 hranilnic in posojilnic, 96 kmetijskih, gospodarskih in kmetijskih zadrug, 53 mlekarskih, 6 vinarskih, 5 živinorejskih, 2 oljarski, 2 žebljarski in železnoobrtni, 3 delavske stavbene, 2 kamnoklesarski, 2 pašniški, 2 strojni; dalje po ena: kitarška, mizarška, mlinarska, mostovna, perutninarška, sitarska in žimarska, slamnikarska sodarska, sodavičarska, tiskarska, vodovodna, in zeljarska; — dalje tri zveze: »Gospodarska zveza« in »Mlekarska zveza« v Ljubljani in »Gospodarska zveza za Istro v Pulju.« — Čistega dobička je imela »Zadrugna zveza« v letu 1908 K 41,312 h 43. — Premoženje se je zvišalo za 82,632 K 43 h in je znašalo koncem leta 1908 znatno svoto 291,637 K 58 h.

Denarni promet je bil sledeči: Celoten letni promet je znašal 93 milijonov 505.337 K 52 h, — za 22 milijonov in čez več kot leta 1907. Deleži so se zvišali za 41.320 in so znašali koncem preteklega leta 239,060 K. — Članice so vložile 11 milijonov 186,459 kron 56 h. — Krediti v tekočem računu (z dnevnim obrestovanjem) so znašali 10 milijonov 536.243 K 91 h. — Skupno stanje mobilnega kapitala koncem leta 1908 je znašalo 905.839 K 68 h. Uradni izdatki kažejo svoto 76.197 K

37 h (namreč režija). — Hiša, ki jo je kupila »Z. Zveza« je stala s preureditvijo 215. tisoč 643 kron 19 h in tvori sedaj »Zvezino« premoženje. Zagotovljena je za leto 1909 državna podpora 20.000, med temi 2000 K za »Narodnega Gospodarja,« — dokaz, da vlada upošteva »Zvezino« delovanje. — Uradništvo šteje 21 oseb. Dopisov je rešila pisarna 18.317, knjigovodstvo posebej še 2444; okrožnica je razposlal Z. Z. 2222; vknjižb pa je bilo 13.593. —

Sprejem gojenk v gospodinjsko šolo ces. kr. kmetijske družbe za Kranjsko. Meseca oktobra se otvori 12. tečaj v »Marijanišču« v Ljubljani, ki bo trajal kakor običajno eno leto. Gojenke morajo stanovati v zavodu, ki je pod vodstvom čč. sester iz reda sv. Frančiška. Zavod je v posebnem posloplju poleg Marijanišča na Spodnjih Poljanah v Ljubljani. Pouk je slovenski ter brezplačen. Poučuje se verouk, vzgojeslovje, zdravoslovje, ravnanje z bolniki, spisje in računstvo, pa tudi vse predmete, ki jih mora umeti vsaka dobra gospodinja, n. pr. kuhanje, šivanje, pranje, likanje, živinoreja, mlekarstvo, vrtnarstvo i. t. d. Vežbajo se gojenke tudi v knjigovodstvu ter v ravnanju z bolniki in bolno živino. Če se želi učiti ktera gojenka nemščine, dobi tudi v tem predmetu brezplačen pouk.

Za hrano, stanovanje, kurjavo, svečavo, perilo, sploh za vse je treba plačati mesečno 30 K, za ves tečaj 360 kron.

Imeti mora vsaka gojenka s seboj: po dve nedeljski obleki, tri obleke za delo, po dva para črevljev, nekaj belih in barvanih nočnih jopic, štiri barvana spodnja krila, dve beli spodnji krili, šest sraje, šest parov nogavic, 10 do 12 žepnih robcev, šest kubinjskih predpasnikov in tri navadne predpasnike. Sme se imeti tudi več obleke.

Pogoji za vstop so:

1. dovršeno 16 leto; le izjemoma se dovoli sprejem mlajših učenk;
2. znanje branja, pisanja in računstva;
3. zdravniško spričevalo, da je prosilka zdrava;
4. predložiti se mora obvezno pismo starišev ali varuha, da plačajo vse troške;
5. zavezati se morajo vse gojenke, da bodo natančno in vestno izvrševale vsa dela ter se strogo ravnale po hišnem redu.

Prošnje opremljene s šolskim, zdravniškim spričevalom ter obveznim pismom starišev oziroma varha, naj se pošljejo do 15. septembra t. l. glavnemu odboru ces. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani. Sprejemajo se v prvi vrsti deklice, ki imajo domovinsko pravico na Kranjskem; če bo pa prostor, sprejemale se bodo tudi iz drugih dežel.

Če poškodeje zajec drevje — uničeno je po večini le vsled tega, ker se vlečejo razni prepiri

za odškodnino vsled škode storjene po divjačini — in se zato ničesar ne stori, da bi se drevje rešilo. Pa ravno škoda, ki jo napravi zajec z glodanjem popravi se v primeri z drugimi škodami kaj hitro, ker pri zajčjem glodanju z ozkimi zobmi glodalci še vedno ostane toliko lubja na drevju, da je mogoča cirkulacija soka. Čisto priprosto je, kako ravnati z onimi deli drevja, katero je obglodal zajec. Očistijo naj se obglodeni robovi dodobra z ostrim nožem in zamažejo ranjena mesta z zmesjo, obstoječo iz polovice lima in polovico kravjeka, v katerem pa ne sme biti slame. Da se ta obliž ne posuši in odpade, treba ga je povezati s platnениmi cunjami. — Na ta način se popravijo tudi največje škode, provzročene od zajca, v 3 do 5 letih, tako da se škoda skoro več ne pozna, ampak drevesa popolnoma ozdravijo.

Državni zakoniki se dobé v c. kr. državni in dvorni tiskarni na Dunaju v celotnih izdajah od leta 1849. nadalje in sicer do leta 1870. le v nemškem, od tega leta nadalje pa tudi v slovenskem jeziku. — Ker nam je znano, da velika večina naših občin sploh nima državnih zakonikov, ali pa ima le nepopolne, opozarjamo županstva na XX. številko drž. zak. z dne 14. marca t. l., ki ima na zadnji (116) strani pregled cen vseh letnikov, kakor tudi opazko glede popusta pri številnejši naročbi in cene posameznih listov.

Županstva naj pomanjkljive letnike izpopolnijo in jih dadó potem — če že ne trdo — pa vsaj mehko vezati. Saj je vendar lepo za občino, če ima njen urad urejene zakonike, ne pa razmetanih po vseh kotih; — tem slabše, če jih sploh nima.

Razne vesti.

Katoliške redovnice pri sultanu. Kakor znano, je bil odstavljeni turški sultan Abdul Hamid vedno v strahu, da bi mu ne zastrupili jedil. Zaupal ni popolnoma niti nemškimi lekarnarjem. Vsled tega je prišel na izvirno misel: katoliške redovnice, usmiljene sestre, so mu morale pripravljati jedila. Tako nezaupljivi vladar se je čutil pred njimi popolnoma varnega. Stanovale so v Jildiz Kiosku in so lahko neovirano izpolnjevale svoje verske dolžnosti. Tako veljavo so imele pri sultanu, da so na prošnjo sorodnikov dveh obojencev na smrt — jima izprosile pomiloščenje. Sultan je dejal: »Vam vendar ne smem odbiti te prošnje.« — Tako je pripovedoval glasom poročila v »Linzer Volsblattu« umrli linški škof Doppelbauer, njemu pa neki dostojanstvenik, ki je bil pri sultanu v posebni milosti. Ta dostojanstvenik je redovnice osebno poznal.

Zavarovanje proti nezgodam poljedelskih delavcev na Danskem. Na Danskem je stopil dne 24. junija t. l. v veljavo zakon, z katerim se je uvedlo prisilno zavarovanje poljedelskih delavcev proti nezgodam. — To zavarovanje obsega: 1. vse poljedelske (kmetske) delavce, delavce v vinogradih in vrteh, ki so v delu na posestvu, cenjenem na

najmanj 6000 K; — 2. vse pri konjarnah, mlekar-nah, turbinah, ladjetesalnicah, opekarnah, briketnih tovarnah, peščenih jamah, kamnolomih, prevažanju kamenja, razbijanju kamenja, žaganju lesa i. t. d. uslužbene delavce. Delodajalci morajo zavarovati svoje delavce pri državno-priznanih zavarovalnicah. — Če letni zaslužek presega 1500 K, se ni treba zavarovati. — Če je nastopila smrt vsled nezgode, imajo dediči pravico do odškodnine v znesku 2500 danskih kron (danska krona 100 ör = 1 K 32 h avstrijske veljave). — Pri delni nesposobnosti, ki traja nad 13 tednov do 1 leta, dobé manj kot 18 let stari delavci dnevno po 75 ör, drugi po 1 K 20 ör. V slučaju popolne invaliditete dobi ponesrečeni 3600 K, v slučaju delne pa tej primerno izračunjeno premijo.

Ne v Ameriko! Ne le za mnogo poslabšan zaslužek, tudi razne odredbe ameriške vlade naj odvrčajo ljudi od potovanja v Ameriko, ki že davno ni več obljubljena dežela. Zadnji čas se je poročalo iz Amerike, da je izdal naselniški komisar jako stroge naredbe. — Imeti mora vsak potnik, predno stopi na suho, najmanj 125 kron denarja v gotovini. Kdor nima tega zneska in tudi ne kakega sorodnika ali znanca, ki bi zanj založil to svoto, ga komisija enostavno vrne v domovino. Celo taki, kateri potujejo v II. razredu, torej gotovo premožnejši, morajo pred izselniškega komisarja ter se izkazati z določeno svoto denarja.

Kako strogo se postopa v New-Yorku z izseljenci, razvidi se iz slučaja, da je samo na parobrodu Hamburške družbe »Präsident Lincoln« bilo zavrnenih 220 potnikov. Nekoč je bilo zavrnenih en dan 700 potnikov, ki so skoro vprizorili revolto. Zato svarimo ljudstvo ponovno tudi mi, naj rajše ostane vsak doma, če nima dosti denarja.

Obračajte se na »družbo Sv. Rafaela« pa pristopajte ji tudi kot člani, saj stane samo 2 K na leto!

Analfabeti med vojaškimi novinci v raznih državah. Na kaki višini je šolstvo po raznih državah, se da soditi po številu analfabetov (to je takih, ki ne znajo ne brati ne pisati) v armadah. — Nemčija stoji glede šolstva na prvem mestu; učencev ima 9 milijonov, 750.000 in izda letno v šolske svrhe 520 milijonov mark (624 milijonov kron); zato ima najmanj analfabetov med rekruti, namreč 0.05 odstotkov. Za Nemčijo pridejo: Švedska, Norveška in Švica — po 0.1^o/_o; Danska ima tudi le 0.2^o/_o in Vel. Britanija 1°/_o analfabetov. — Holandska ima 2.1^o/_o, Francija 4°/_o, Finska 5°/_o analfabetov. — Sedaj pa pridejo: Belgija z 10.2^o/_o, A v s t r o - O g r k a z 25.7^o/_o, Grška z 30 in Italija z 31.3^o/_o. — Nad polovico novincev ni znalo ne brati ne pisati na Bolgarskem in Srbskem, Ruskem, Portugalskem in Španskem; v zadnji vrsti pa stoji Rumunska z 75°/_o analfabetov. — Čudno je, da na klasičnih tleh grških, zlasti pa italijanskih ni kultura bolj razvita.

Listnica uredništva: Skoro nikjer ni mogoče, da bi se pri ekspediciji ne vrnila kaka pomota. Tako tudi pri nas; zato prosimo potrpljenja. — V kratkem se naslovi nanovo urede.